

Форми та методи організації дистанційного навчання

Вимушене дистанційне навчання (ДН) поставило вчителів і батьків перед непростими викликами: як організувати навчання дітей в умовах карантину, коли вчитель не може бути поруч. І як зрозуміти, чи вивчила щось дитина, коли традиційні способи оцінювання недоступні.

Отримання навчальних матеріалів та спілкування між учасниками дистанційного навчання забезпечується через передачу відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі. Це можуть бути письмові роботи (самостійні і контрольні, перекази, зокрема й окремі тестові, компетентнісні завдання тощо), а також навчальний проєкт, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо.

Роботи можуть збиратися також в учнівському портфоліо (більше про нього у відповіді на запитання). За потреби, завдання учнів та учениць можна контролювати через будь-який месенджер, що має відозв'язок (Zoom, Skype тощо).

З різними можливостями отримання зворотного зв'язку можна ознайомитись на платформах дистанційного навчання.

Платформа Moodle – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії вчителя, учнів та адміністрації закладу освіти. Зокрема, дає можливість:

- представляти навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, вебсторінка; урок як сукупність вебсторінок із можливим проміжним виконанням тестових завдань);
 - здійснювати тестування та опитування школярів із використанням запитань закритого (множинний вибір правильної відповіді та співставлення) і відкритого типу;
 - виконувати завдання учнями з можливістю пересилати відповідні файли.
- Крім того, система має широкий спектр інструментів моніторингу навчальної діяльності учнів. Наприклад, щодо загального часу роботи учня з конкретним навчальним курсом, відповідними темами або складовими елементами навчального матеріалу, загальної успішності учня або класу під час виконання тестових завдань тощо.

Хмарні сервіси (Office365, Google) для спільної роботи учнів та вчителя.

Хмарний сервіс Google-диск надає можливості створювати багатофункціональне користувацьке середовище, продуктивне та зручне для учнів та вчителів, для обміну файлами, структурування і збереження їх в одному місці.

Google-форма. Можна збирати відповіді учнів та учениць і потім проводити автоматичне оцінювання результатів тестування.

Classtime. Є бібліотека ресурсів, але є і можливість створювати запитання.

Learningapps. Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми або користуватися готовими.

Анкетування. Для проведення поточного контролю під час дистанційного навчання зручно використовувати різноманітні анкети. Анкета – достатньо

гнучкий інструмент, оскільки питання можна ставити безліччю різних способів. У дистанційній освіті після освоєння кожної теми можна використовувати анкети, в яких учень сам оцінює свої результати навчання за такими показниками:

- зрозумів / зрозуміла, можу вирішити самостійно;
- зрозумів / зрозуміла можу вирішити з підказкою;
- не зрозумів / не зрозуміла, не можу вирішити.

Оскільки на сьогодні не розроблена єдина система оцінювання за дистанційною формою навчання, можна користуватися тими засобами, які комфортні для всіх учасників освітнього процесу.

У разі неможливості застосовувати названі вище платформи, можна використовувати Viber або інші зручні месенджери.

Важливо: Потрібно не лише збирати зворотний зв'язок від учнів, а й надавати їм свій: що виконано добре, над чим варто попрацювати, де найближча зона розвитку учня чи учениці. Намагайтесь надавати дітям більше підтримки, ніж критики, вони й так страждають від соціальної ізоляції та вимушеного перебування вдома.

Для оцінювання індивідуальних досягнень учнів та учениць може бути використане оцінювання портфоліо.

Портфоліо – це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування умінь учнів та учениць ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення учнівських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість процесу оцінювання; елементи самооцінки з боку учня тощо. Для створення портфоліо немає встановлених правил і вимог. Його суть у тому, щоб показати, на що здібні учні. Способи оформлення можуть бути різними: від відбору найкращих досягнень із будь-якого предмету (предметів) до накопичення всіх робіт, виконаних учнем. Для створення портфоліо можна користуватися цим посиланням.

Велике значення під час дистанційного навчання відводиться оцінюванню навчальних досягнень учнів. Оцінювання – встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних програм. За технічної можливості, проводьте оцінювання результатів навчання за допомогою дистанційних платформ Звісно, найкраще, якщо ви можете проводити оцінювання в режимі онлайн або на дистанційних платформах, де є відповідна функція та інструментарій. Якщо вам із причин, що не залежать від вас, недоступний жоден з інструментів дистанційного оцінювання, то після закінчення карантину оцінювання треба буде зробити очно.

Зважаючи на ситуацію у країні, варто надавати учням можливість повторно виконати роботи.

Під час ДН контрольні роботи слід виконувати письмово в синхронному (коли всі учасники освітнього процесу перебувають у вебсередовищі одночасно) або асинхронному режимі (освітній процес здійснюється за зручним для вчителя та учнів розкладом, неодноразово, але з визначеними дедлайнами).

Звісно, потрібно зважати на ситуацію, що склалася, пам'ятати, що значну частину матеріалу діти опановують самостійно. Варто надавати їм більше спроб і часу на виконання контрольних завдань.

Не слід розглядати оцінювання як інструмент покарання учнів та учениць. Вчителю варто обирати підходи, які сприятимуть індивідуалізації освітнього процесу, підвищуватимуть навчальну самостійність у виконанні робіт і мотивуватимуть учнів та учениць.

Інструментами спілкування в дистанційному навчанні можуть бути:

Електронна пошта – це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень, як у формі звичайних текстів, як і в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі освіти електронна пошта використовується для організації спілкування викладача й учня, а також учнів та учениць між собою.

Форум – найпоширеніша форма спілкування вчителя й учнів та учениць у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений якійсь проблемі або темі. Модератор форуму реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи запитаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.

Програмне забезпечення форумів дозволяє прикріпити різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи учнів та учениць над проектом створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкування під час проведення дослідження над вирішенням поставленого для цієї групи завдання, потім – обговорення загальної проблеми проекту всіма учасниками навчального процесу (вебконференція).

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей через інтернет. Є кілька різновидів чату: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений – текстовий.

Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що важливо під час вивчення іноземної мови в дистанційній формі.

В освітніх цілях, за необхідності, можна організувати спілкування в чатах із носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яка проводиться в межах запропонованої для дискусії проблеми, сумісної проєктної діяльності, обміну інформацією.

Відеоконференція – це конференція в онлайн-режимі. Вона проводиться у визначений день і в призначений час. Це – один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у “віддалених класах”, коли учні і вчитель перебувають на відстані. Отже, обговорення й ухвалення рішень, дискусії, захист проєктів відбуваються в режимі реального часу. Вчитель і учні можуть бачити одне одного, вчитель може супроводжувати лекцію наочним матеріалом.

Блог – форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. Блог можна використовувати під час навчання мови в колективі.

Наприклад, автор (один учень чи група) виконав певне завдання (твір, есе), яке розміщує на сайті свого мережевого щоденника (блогу), потім автор блогу дає можливість іншим учням прочитати і прокоментувати розміщений матеріал. В учнів та учениць з'являється можливість обговорення й оцінки якості публікації і коментарів іноземною мовою, що сприяє розвитку мовленнєвих навичок.

Середовище Classroom дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Учитель має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Соціальні мережі та месенджери дозволяють створювати закриті групи, чати, теми, завдань, проблем, інформації.

Специфіка ДН, що базується на телекомунікаційних технологіях, інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору і структуризації змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи. Учень відбирає і оброблює інформацію, висуває гіпотези, ухвалює рішення, спираючись на власні роздуми та бачення проблеми.

Попередні інструменти зорієнтовані на так зване мислення нижчого рівня – запам'ятовування матеріалу, розуміння та його застосування для розв'язання задач. Але нашою метою має бути мислення вищого рівня. Це ті навички, на які рідко є час на уроці. Але можна використати час карантину, щоб запропоновувати учням інші типи завдань – які передбачають більш творчий підхід до опрацювання матеріалу (того ж самого підручника).

Можна:

- Замість пропонувати типові завдання на кшталт підготувати реферат чи презентацію, ми можемо попросити учня **зняти відео про певну тему**. Він може це зробити, просто маючи телефон. **Сервіс: Screencast-o-matic.**
- Замість просити учнів давати відповіді на запитання, можемо попросити **створити запитання до певної теми**. Так учень вчиться не просто відтворювати інформацію, а опрацювати її. **Сервіси: Learningapps, Genially.**
- Учні можуть **записувати відео і фактично спілкуватися між собою на певну навчальну тему з їх допомогою**. **Сервіс: Flipgrid** (якщо не боїмося асинхронних відеодискусій з інтерфейсом англійською).
- **Карта понять**. Прочитали параграф – складаємо карту понять за ним. **Сервіси: MindMeister, BubbleUs.** Може бути і **офлайн-варіант** – на аркуші паперу. Згодом цю карту понять

можна розглянути на уроці, якщо немає іншого способу, як передати результат роботи.

- **Інфографіки. Сервіс: Canva** (україномовний). Тут є можливість створювати графічні об'єкти і різнотипні публікації. Почати роботу просто: обираємо вид публікацій і наповнюємо робочий простір із певним дизайном своїми текстом, картинками. **Офлайн варіант:** якщо немає доступу до комп'ютера, те саме можна зробити на аркуші паперу.
- **Щоденник вражень.** Сучасні учні переживають цікавий момент в історії. Варто спонукати їх фіксувати, що відбувається з ними і їхніми родинами. Щоденник вражень вимагає рефлексувати над тим, що відбувається. Це може бути цінною навчальною діяльністю. **Сервіс: Blogger.**
- **Комікс.** Можна розповісти історію за мотивами того, що прочитав у параграфі. Або “оживити” персонажів, про яких ідеться в літературному творі. Такі творчі завдання можуть допомогти нам із мотивацією учнів навчатися. **Сервіси: StayBoardThat, MakeBeliefsComix**
- **Створення власної програми. Сервіс: Scratch.** Інструмент доступний навіть для учнів початкової школи. З його допомогою учень може скласти свою гру.

Ще корисні сервіси та ідеї:

- Повідомте учням про інші навчальні ресурси. Наведу лише одну – Mozabook, адже на час карантину ця бібліотека безкоштовна для всіх. Там, зокрема, є багато візуалізацій (зокрема і тривимірних) – здебільшого з природничих предметів, але не тільки.
- Pablet можна використовувати і для оцінювання робіт з образотворчого мистецтва (виходить галерея робіт).
- Інструмент для уроків фізики – [PhET](#)
- Інструмент для складання електричних кіл – [Circuit Lab](#)
- Програма для перевірки мовних вправ – [IXL](#)
- [Розумники](#) – платформа для початкової школи, на період карантину дає безкоштовний доступ
- Інструмент для створення музики – [Music Lab](#).
- Є багато відео фізичних вправ, які можна використати для фізкультури. Можна спробувати влаштовувати змагання – хто більше разів відтискається чи стрибає на місці.

Звісно, це вносить корективи у звичайний урок фізкультури, але, тим не менш, це не неможливо. У тому ж Pablet можна звітувати про досягнення кожного учня і відстежувати зростання за певними характеристиками.

У центрі пізнання – проблема, яка вимагає роботи думки для її розв’язання. Пізнавальна, мисленнєва діяльність учня дозволяє йому виходити за межі отриманої інформації, будувати нове знання. Роль учителя полягає в тому, щоб допомогти учням, стимулювати їх до самостійних роздумів, відкриттів, нових поглядів на досліджуване явище, предмет. Водночас, учитель і учень залишаються учасниками цього процесу в активному діалозі.